

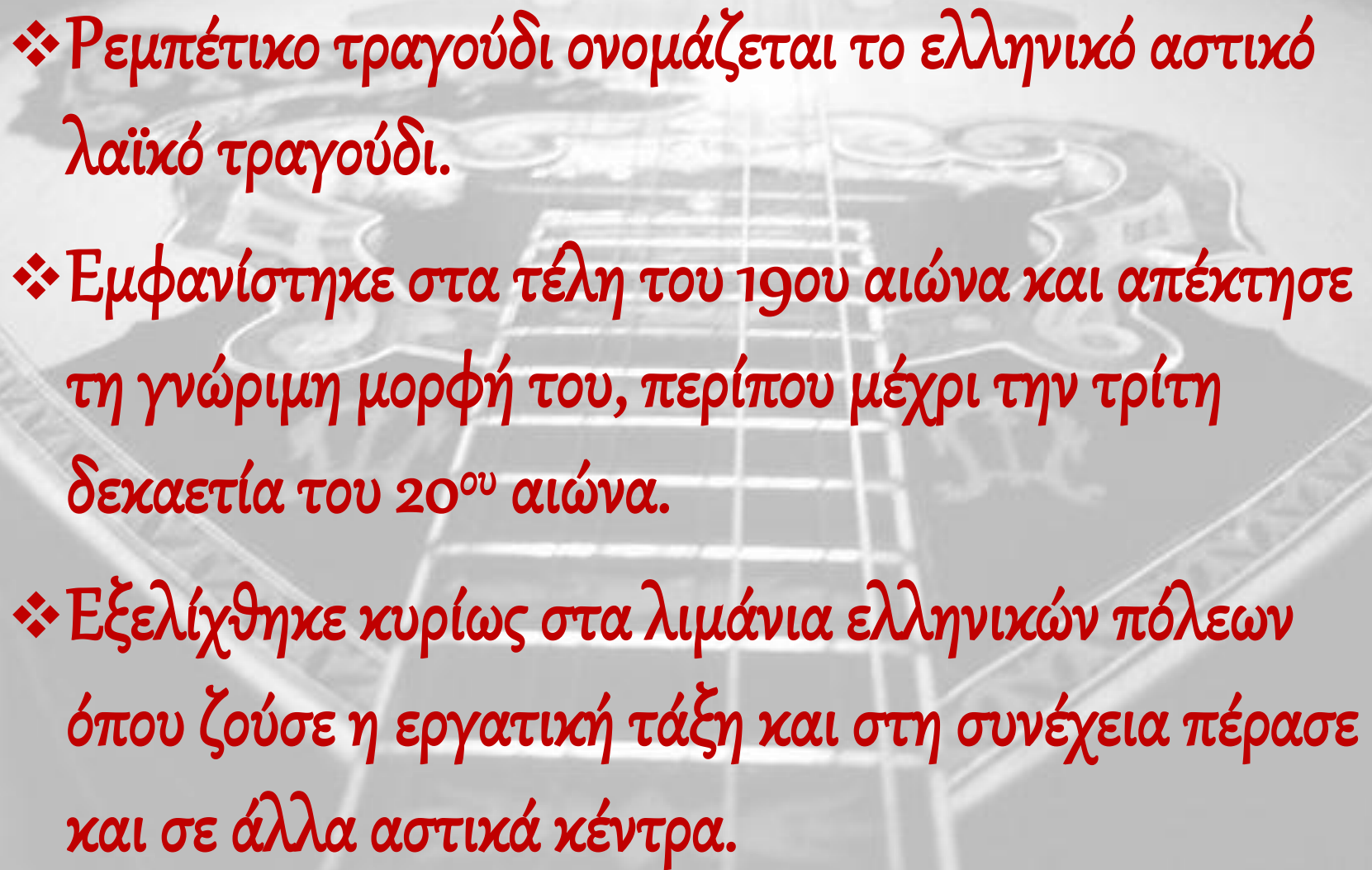
ΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ

Εργάστηκαν οι:

- ❖ Κελεμπάκης Κωνσταντίνος
- ❖ Μαλάμης Μάνος
- ❖ Μίλε Αντρέας
- ❖ Μπαμπάτσικος Ιάσοντας

Υπεύθυνη Καθηγήτρια:

- ❖ Αφεντούλη Σοφία

-
- ❖ Ρεμπέτικο τραγούδι ονομάζεται το ελληνικό αστικό λαϊκό τραγούδι.
 - ❖ Εμφανίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και απέκτησε τη γνώριμη μορφή του, περίπου μέχρι την τρίτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα.
 - ❖ Εξελίχθηκε κυρίως στα λιμάνια ελληνικών πόλεων όπου ζούσε η εργατική τάξη και στη συνέχεια πέρασε και σε άλλα αστικά κέντρα.

Ονομασία

- ❖ Όπως μας πληροφορεί ο ερευνητής του ρεμπέτικου Πάνος Σαββόπουλος, η λέξη ρεμπέτικο είναι δυσετυμολόγητη.
- ❖ Οι ίδιοι οι ρεμπέτες αποκαλούσαν τα τραγούδια τους απλά «λαϊκά τραγούδια».
- ❖ Ο όρος «ρεμπέτικο» καθιερώθηκε στη δεκαετία του '60, κυρίως λόγω της δουλειάς του Ηλία Πετρόπουλου.

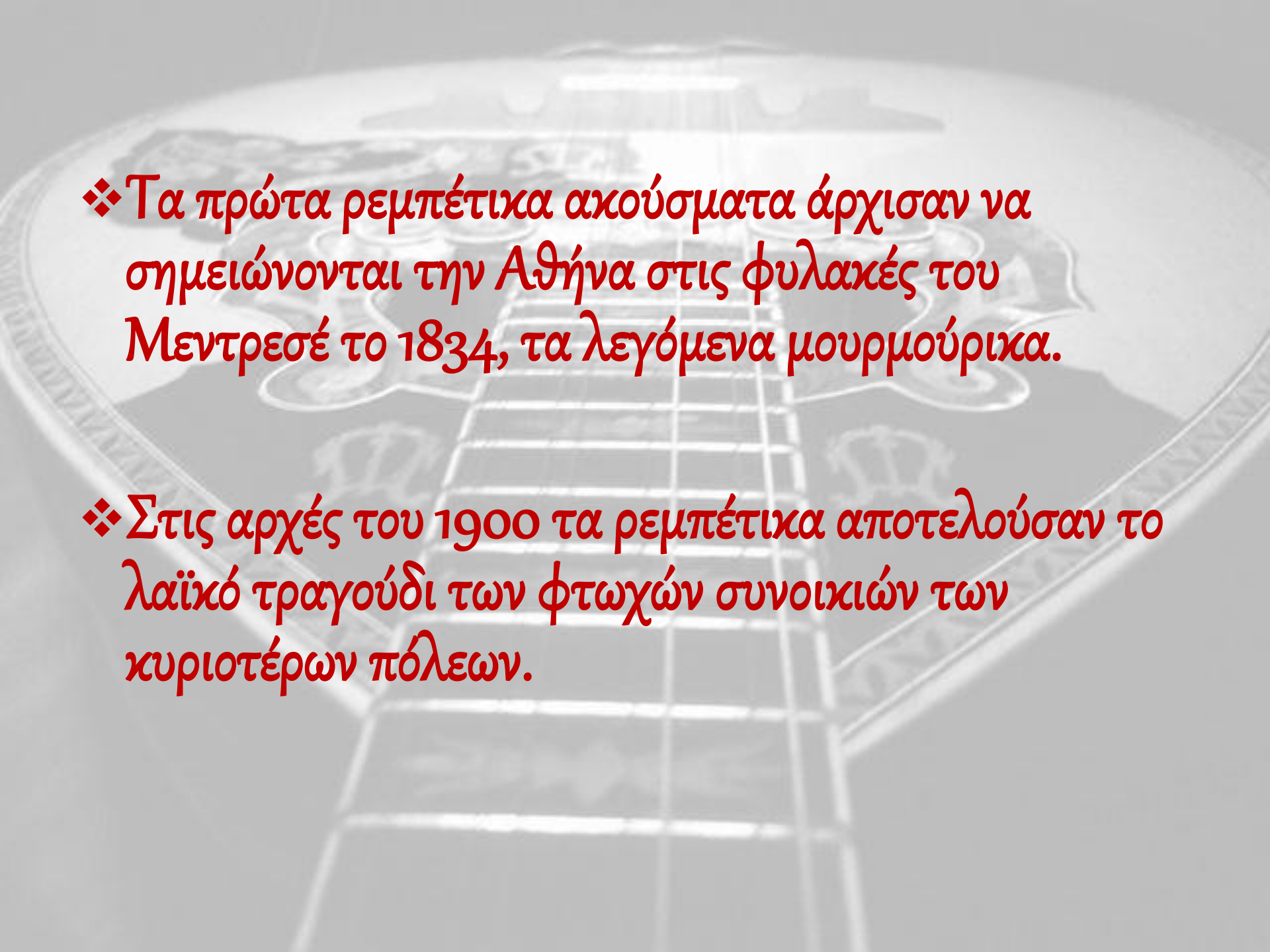
Ιστορία

Ο Ηλίας Πετρόπουλος, ένας από τους μεγαλύτερους μελετητές του ρεμπέτικου, χωρίζει την ιστορία του ρεμπέτικου σε τρεις περιόδους:

- ❖ 1922-1932 - Η εποχή που κυριαρχούν τα στοιχεία από τη μουσική της Σμύρνης.
- ❖ 1932-1942 - Η κλασική περίοδος.
- ❖ 1942-1952 - Η εποχή της ευρείας διάδοσης και αποδοχής.

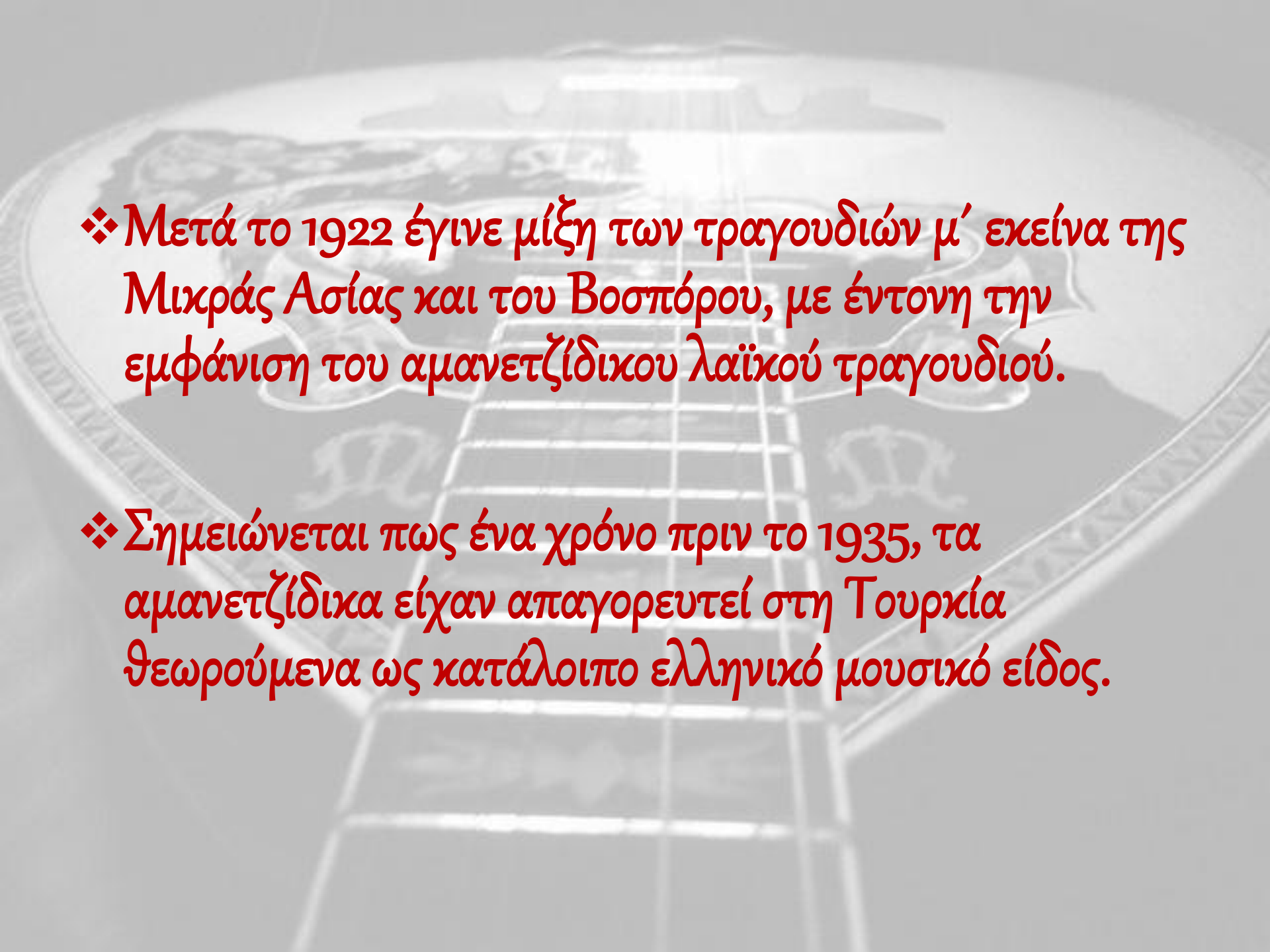
Προϊστορία

❖ Το ρεμπέτικο τραγούδι είναι το ελληνικό αστικό τραγούδι στην απαρχή του. Εξελίχθηκε μέσα από την ελληνική μουσική παράδοση, του δημοτικού τραγουδιού και των κλέφτικων από τους κατοίκους των ελληνικών πόλεων.

❖ Τα πρώτα ρεμπέτικα ακούσματα άρχισαν να σημειώνονται την Αθήνα στις φυλακές του Μεντρεσέ το 1834, τα λεγόμενα μουρμούρικα.

❖ Στις αρχές του 1900 τα ρεμπέτικα αποτελούσαν το λαϊκό τραγούδι των φτωχών συνοικιών των κυριοτέρων πόλεων.

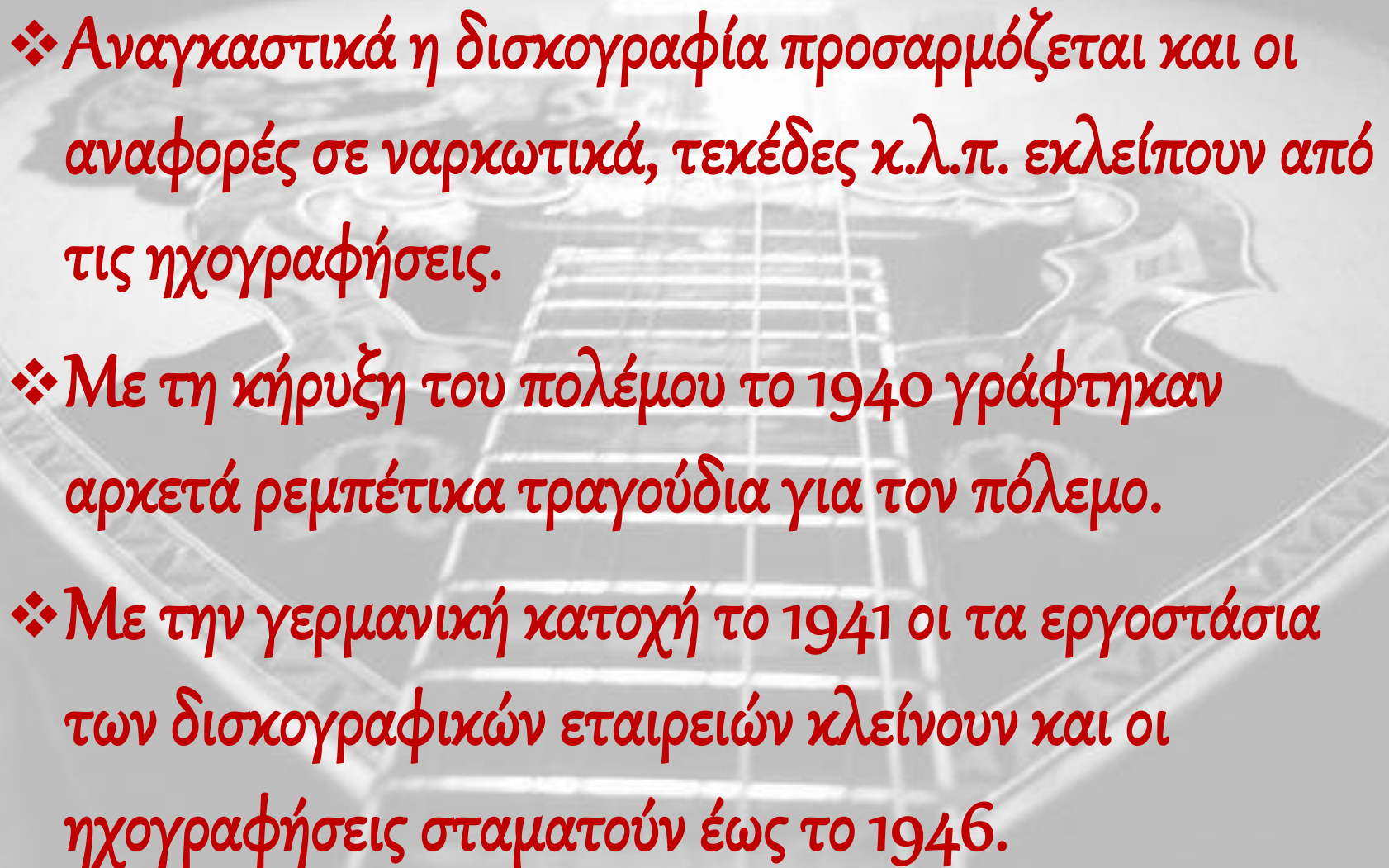
-
- ❖ Μετά το 1922 έγινε μίξη των τραγουδιών μ' εκείνα της Μικράς Ασίας και του Βοσπόρου, με έντονη την εμφάνιση του αμανετζίδικου λαϊκού τραγουδιού.
 - ❖ Σημειώνεται πως ένα χρόνο πριν το 1935, τα αμανετζίδικα είχαν απαγορευτεί στη Τουρκία θεωρούμενα ως κατάλοιπο ελληνικό μουσικό είδος.

Περίοδος της κυριαρχίας των σμυρναϊκών στοιχείων

- ❖ Το 1922 είναι η χρονιά της Μικρασιατικής καταστροφής την οποία ακολουθεί η αναγκαστική πλέον ανταλλαγή πληθυσμών.
- ❖ Αυτή την περίοδο η θεματολογία του ρεμπέτικου περιλαμβάνει κυρίως ερωτικά (όπως σε όλες τις μουσικές) αλλά και μάγικα τραγούδια (π.χ. τραγούδια της φυλακής, ναρκωτικά).

Κλασική περίοδος

- ❖ Το 1932 κυκλοφορούν οι πρώτες ηχογραφήσεις τραγουδιών από τον Μάρκο Βαμβακάρη.
- ❖ Μέχρι το '41 εμφανίζονται οι περισσότεροι από τους κλασικούς συνθέτες και τραγουδιστές του ρεμπέτικου τραγουδιού στη δισκογραφία.
- ❖ Το 1936 ξεκινάει η δικτατορία του Μεταξά και επιβάλλεται λογοκρισία.

-
- ❖ Αναγκαστικά η δισκογραφία προσαρμόζεται και οι αναφορές σε ναρκωτικά, τεκέδες κ.λ.π. εκλείπουν από τις ηχογραφήσεις.
 - ❖ Με τη κήρυξη του πολέμου το 1940 γράφτηκαν αρκετά ρεμπέτικα τραγούδια για τον πόλεμο.
 - ❖ Με την γερμανική κατοχή το 1941 οι τα εργοστάσια των δισκογραφικών εταιρειών κλείνουν και οι ηχογραφήσεις σταματούν έως το 1946.

Εποχή της μαζικής αποδοχής

- ❖ Μετά την απελευθέρωση το ρεμπέτικο αρχίζει να καταξιώνεται ως λαϊκή μουσική ευρείας αποδοχής και βγαίνει από το περιθώριο.
- ❖ Οι περισσότεροι μελετητές θεωρούν ότι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '50 το ρεμπέτικο, στη γνήσιά του μορφή, πεθαίνει και δίνει τη θέση του σε μια νεώτερη μορφή του ρεμπέτικου το λεγόμενο αρχοντορεμπέτικο.
- ❖ Το οποίο άνοιξε το δρόμο της ευρύτερης πλέον αποδοχής του μουσικού αυτού είδους και του μεταγενέστερου λαϊκού τραγουδιού.

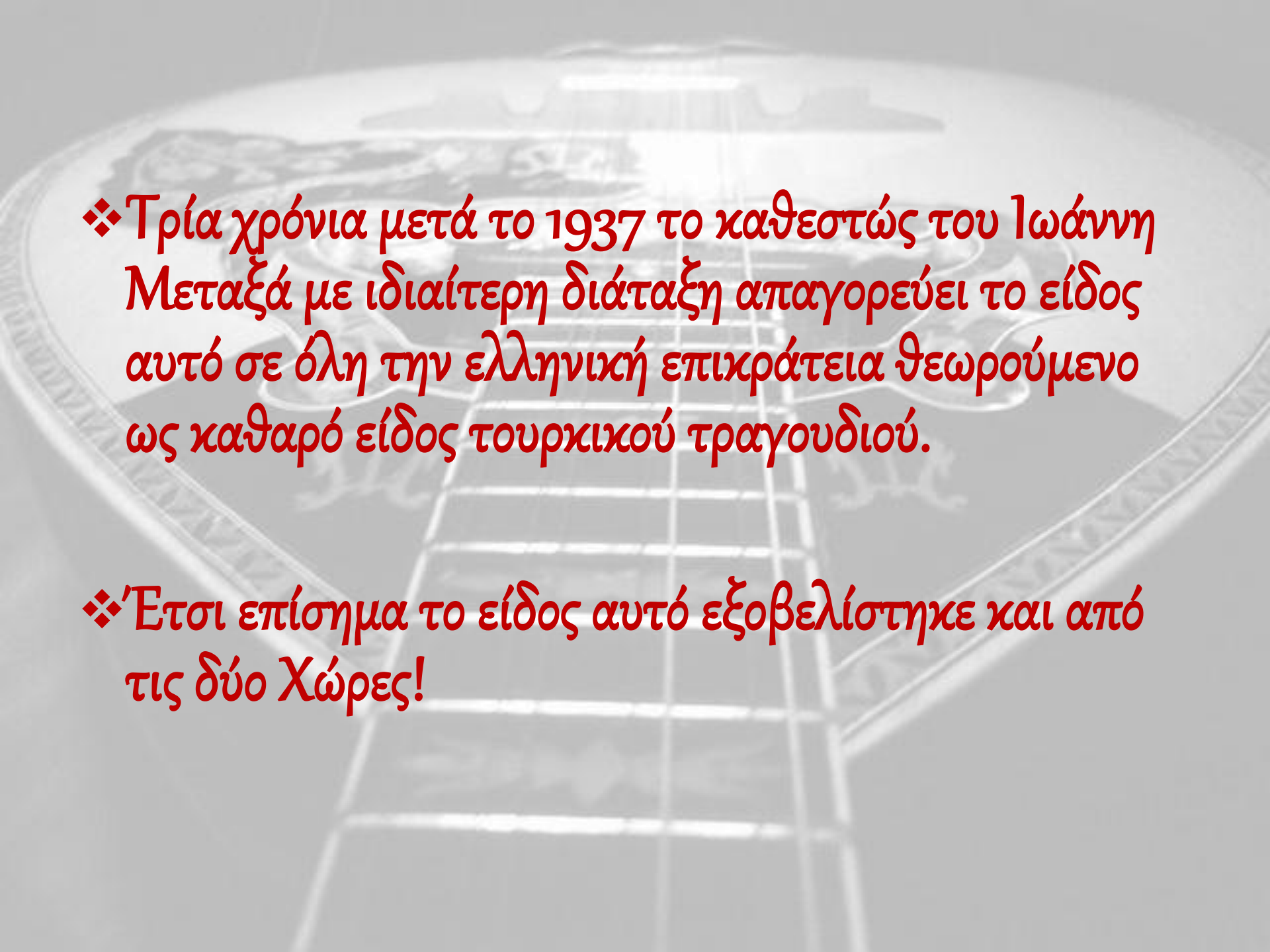

Αμανές

- ❖ Παρότι ο αμανές φαίνεται να έχει τουρκότροπο μουσικό χαρακτήρα, πλείστοι έγκυροι ανατολιστές και μουσικοκριτικοί υποστηρίζουν ότι, αν και καλλιεργήθηκε από τους Τούρκους και άλλους λαούς της Ανατολής, φέρεται να έχει την αρχή και την επίδραση της Βυζαντινής μουσικής και συγκεκριμένα του ήχου που λέγεται "βαρύς" και ανήκει στο εναρμόνιο γένος.
- ❖ Ο αμανές ήταν ιδιαίτερα δημοφιλές είδος το 19ο και στις αρχές του 20ου αιώνα.
- ❖ Παρόμοια χαρακτηριστικά με τους αμανέδες βρίσκουμε στους βαρείς και μακρόσυρτους επαναλαμβανόμενους ήχους όπως το χριστιανικό ψαλτικό «τεριρέμ».

❖ Η λέξη «Αμανές», προσδιορίζεται εκ του συμφυρμού των τουρκικών λέξεων «αμάν» και «μανές» (= λιανοτράγουδο, δίστιχο ή τετράστιχο).

❖ Αξίζει να σημειωθεί ότι στις 7 Νοεμβρίου του 1934 το Κεμαλικό καθεστώς στη Τουρκία απαγόρευσε αυτό το είδος του τραγουδιού σε όλη τη τουρκική επικράτεια με τη δικαιολογία ότι ήταν συνυφασμένο με τους Έλληνες και την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

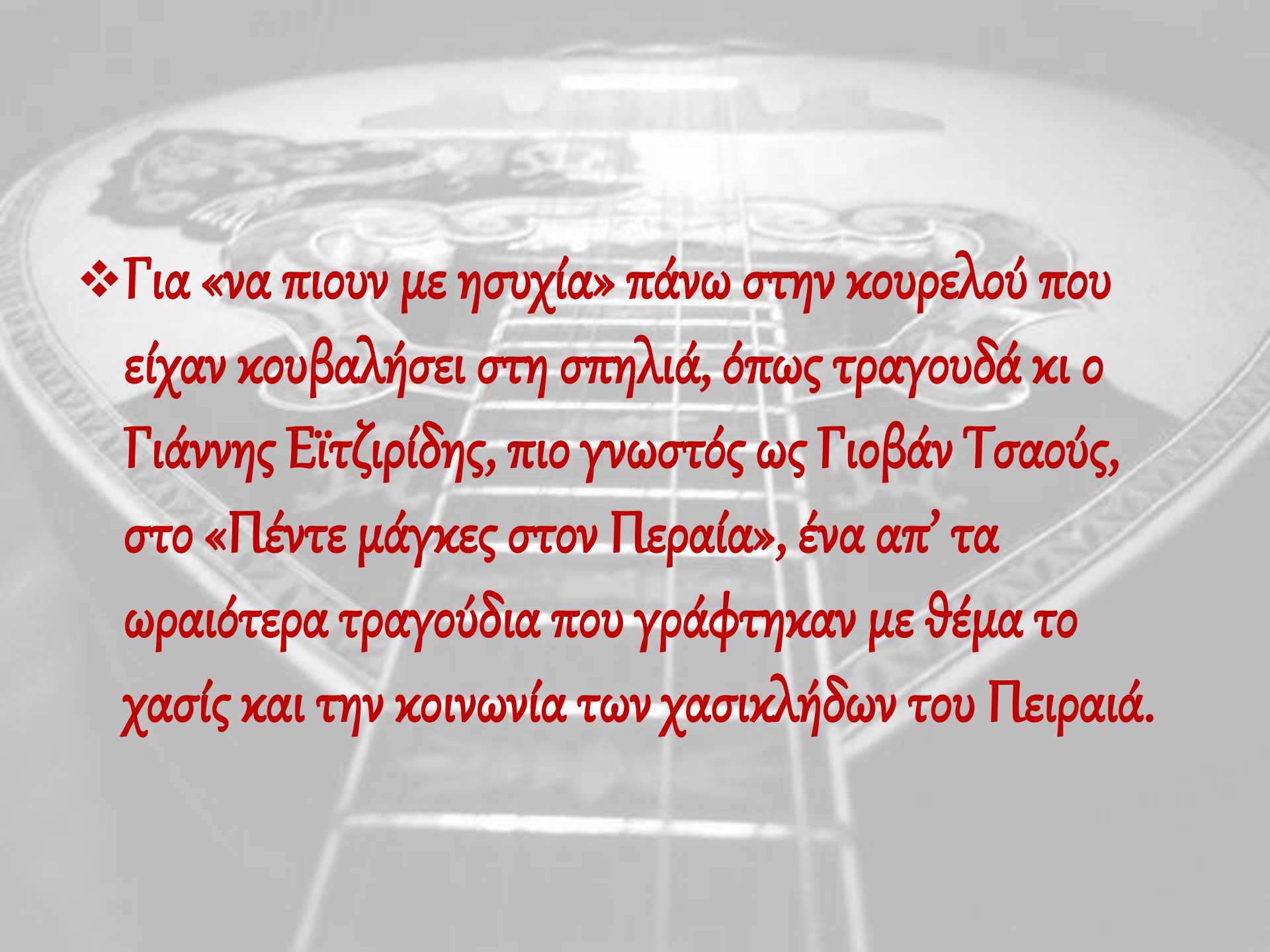
❖ Τρία χρόνια μετά το 1937 το καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά με ιδιαίτερη διάταξη απαγορεύει το είδος αυτό σε όλη την ελληνική επικράτεια θεωρούμενο ως καθαρό είδος τουρκικού τραγουδιού.

❖ Έτσι επίσημα το είδος αυτό εξοβελίστηκε και από τις δύο Χώρες!

Απαγορευμένα και Χασικλήδικα

- ❖ Στη δεκαετία του 1930, η σκηνή που περιγράφει ο Γιώργος Μπάτης ήταν καθημερινότητα στις σπηλιές και τους λόφους γύρω από τον Πειραιά.
- ❖ Οι μάγκες επέλεγαν τα απόμερα σημεία για να αποφύγουν είτε την κακή εξήγηση του τεκετζή, είτε το «ξενέρωμα» που έφερναν οι εισβολές των – ανεπιθύμητων στους τεκέδες– οργάνων της τάξης.

❖ Για «να πιουν με ησυχία» πάνω στην κουρελού που είχαν κουβαλήσει στη σπηλιά, όπως τραγουδά κι ο Γιάννης Εϊτζιρίδης, πιο γνωστός ως Γιοβάν Τσαούς, στο «Πέντε μάγκες στον Περαιά», ένα απ' τα ωραιότερα τραγούδια που γράφτηκαν με θέμα το χασίς και την κοινωνία των χασικλήδων του Πειραιά.

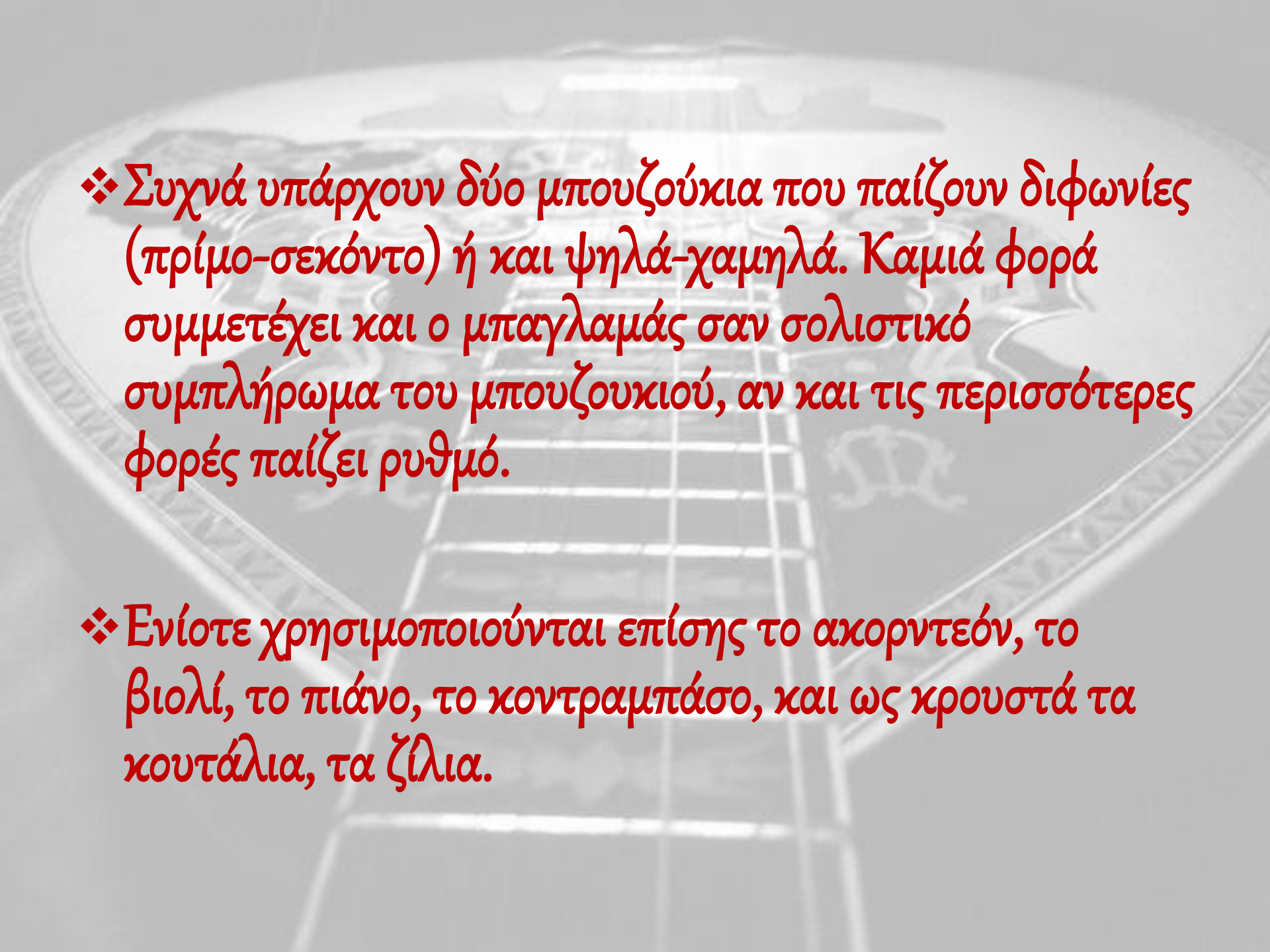
- ❖ Τα χασικλίδικα τραγούδια είχαν σταματήσει βεβαίως να δισκογραφούνται από τα τέλη του 1937.
- ❖ Τότε η «Επιτροπή προληπτικής λογοκρισίας» που επέβαλε ο Μεταξάς, μαζί με τα τραγούδια που περιείχαν κοινωνικούς υπαινιγμούς απαγόρευσε οτιδήποτε υπήρχε υποψία πως παρέπεμπε στην Ανατολή: τα λεγόμενα «μπεμόλια», τα ημιτόνια, δηλαδή τις διέσεις και τις υφέσεις, ακόμα και τους αμανέδες.

Τι τύχη λοιπόν θα μπορούσαν σ' ένα τέτοιο περιβάλλον να έχουν τα τραγούδια που ως τότε αναφέρονταν ελεύθερα σε ουσίες;

- ❖ Οι συνθέτες τους κλήθηκαν να συμμορφωθούν, ν' αλλάξουν τα λόγια. Κάποιοι το έκαναν, «φκιάνοντας», όπως ο Μάρκος, «διαφορετικά το γράψιμό τους», άλλοι, όπως ο Δελιάς, ο Μπάτης, ο Βαγγέλης Παπάζογλου ή ο Γιοβάν Τσαούς προτίμησαν να σιγήσουν.
- ❖ Άλλοι, πάλι, ελαφροί κυρίως συνθέτες που προ του 1936 έγραφαν και «χασικλίδικα», δεν δίστασαν να περάσουν στην αντίπερα όχθη, και να διακηρύσσουν ότι μουσική θα πρέπει να γράφουν μόνο «επαγγελματίες».

Μουσικά όργανα και ορχήστρα

- ❖ Τα βασικά όργανα του ρεμπέτικου τραγουδιού της κλασικής περιόδου είναι το μπουζούκι και η κιθάρα.
- ❖ Το μπουζούκι είναι το σολιστικό όργανο και παίζει την μελωδία, ενώ η κιθάρα αναλαμβάνει το ρυθμικό μέρος -με παίξιμο «μπασοκίθαρο» όπως λέγεται ο χαρακτηριστικός τρόπος παιξίματος της λαϊκής κιθάρας.

❖ Συχνά υπάρχουν δύο μπουζούκια που παίζουν διφωνίες (πρίμο-σεκόντο) ή και ψηλά-χαμηλά. Καμιά φορά συμμετέχει και ο μπαγλαμάς σαν σολιστικό συμπλήρωμα του μπουζουκιού, αν και τις περισσότερες φορές παίζει ρυθμό.

❖ Ενίοτε χρησιμοποιούνται επίσης το ακορντεόν, το βιολί, το πιάνο, το κοντραμπάσο, και ως κρουστά τα κουτάλια, τα ζίλια.

- ❖ Στις παλαιότερες ηχογραφήσεις, πιο κοντά στη δημοτική ή στην ανατολική παράδοση, ακούγονται σαντουροβιόλια (σαντούρι και βιολί), κανονάκι και ούτι.
- ❖ Ορισμένες φορές ακούγεται κάτι σαν ήχος γυαλιού. Πρόκειται για τον ήχο που παράγεται από το χτύπημα ενός κομπολογιού σε ένα ποτήρι, γνωστό και ως ποτηροκομπολόγι.
- ❖ Στις παρέες και στις ταβέρνες συνήθιζαν να συνοδεύουν τους μουσικούς με αυτόν τον τρόπο, συνήθεια που πέρασε και σε κάποιες ηχογραφήσεις.

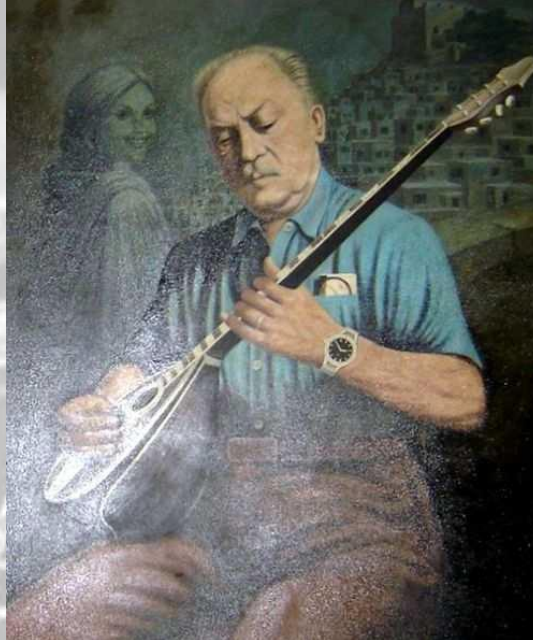
Τα μεγαλύτερα ονοματα του Ρεμπέτικου

- ❖ Ανέστης Αθανασίου
- ❖ Ρίτα Αμπατζή
- ❖ Μάρκος Βαμβακάρης
- ❖ Μιχάλης Γενίτσαρης
- ❖ Δημήτρης Γκόγκος
- ❖ Ανέστος Δελιάς
- ❖ Ρόζα Εσκενάζυ
- ❖ Γιάννης Καραμπεσίνης
- ❖ Πέτρος Κυριακός
- ❖ Νίκος Μάθρης
- ❖ Μπάμπης Μαρκάκης
- ❖ Γιώργος Μπάτης
- ❖ Σωτηρία Μπέλλου
- ❖ Μαρίκα Νίνου

-
- ❖ Βαγγέλης Παπάζογλου
 - ❖ Παναγιώτης Τούντας
 - ❖ Γιάννης Παπαϊωάννου
 - ❖ Γιοβάν Τσαούς
 - ❖ Σπύρος Περιστερης
 - ❖ Μπάμπης Τσέρτος
 - ❖ Στέλιος Περπινιάδης
 - ❖ Βασίλης Τσιτσάνης
 - ❖ Θόδωρος Πολυκανδριώτης
 - ❖ Απόστολος Χατζηχρήστος
 - ❖ Δημήτρης Σέμσης
 - ❖ Μανώλης Χιώτης
 - ❖ Χρήστος Στυλιανέας

Ρίτα Αραμπατζή

Μάρκος Βαμβακάρης

Βασίλης Τσιτσάνης

Ρόζα Εσκενάζυ

Νίκος Μάθειας

Ευχαριστούμε...

"Όποιος τραγουδάει τον καημό του κόσμου, αυτός είναι ρεμπέτης. Αυτός που λέει μόνο το δικό του καημό δεν είναι ρεμπέτης, είναι λαϊκός...«

-Βαγγέλης Παπάζογλου